

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie
Fysiotherapie in perspectief, 50 jaar verleden - heden.

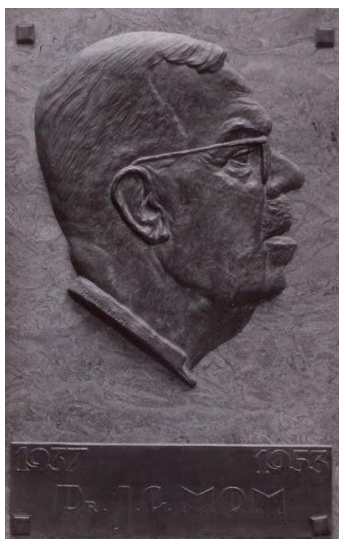
STICHTING GESCHIEDENIS FYSIOTHERAPIE
 www.sginfo.nl

Wie was Dr. J.C. Mom, arts Fysische Therapie?

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

Inleiding

De Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) werd in mei 2018 aangenaam verrast met een donatie middels een Plaquette van Dr. J.C. Mom, arts in de Fysische Therapie. Na enig speurwerk kwamen wij al snel tot de conclusie dat de schenker geen betere bestemming had kunnen bedenken dan de SGF en dat Dr. Mom wel degelijk tot het erfgoed behoort van de Fysiotherapie in Nederland¹.

Dr. J.C. Mom, erfgoed SGF, Urk.

Ontwikkeling Fysische Therapie

De eerste fysiotherapie opleidingen waren bedreven in de jaren 60 om te voldoen aan de toen gestelde eisen voor de beroepsbeoefenaren, zoals nu het HBO curriculum. Massage therapie en heilgymnastiek behoorde aanvankelijk tot het MBO echter door de Fysische Therapie kwam het tot een upgrade tot de titel 'Fysiotherapeut' en werd de opleiding een HBO opleiding. Echter waar moesten de

opleiders indertijd de kennis en wetenschappelijke onderbouwing vandaan halen van de Fysische Therapie? Er werd al snel naar Duitsland gekeken omdat daar de revalidatie in een stroomversnelling bleek en Fysische Therapie door artsen werd beoefend. Zo ververscheen het boek van Dr. Herbert Edel, Fysische Therapie, vertaald uit het Duits, in 1981 op de opleidingen.² In Nederland was dat deel van de geneeskunde onbekend, dachten we tot sinds kort. Dat we een arts en expert in de natuurgeneeswijze in ons midden hadden, Dr. Mom genaamd, die op systematische wijze de Fysische Therapie beschreven had, zowel bij aandoeningen als wel bij preventie, was ons gedurende lange tijd ontgaan.³⁻⁷

Dr. J Mom, arts Fysische Therapie

Onderbouwing bron

In de inleiding van het boek 'Fysische Therapie, Natuurgeneeswijze' (1926), geschreven door de arts Dr. J.C. Mom, kunnen we het volgende lezen:

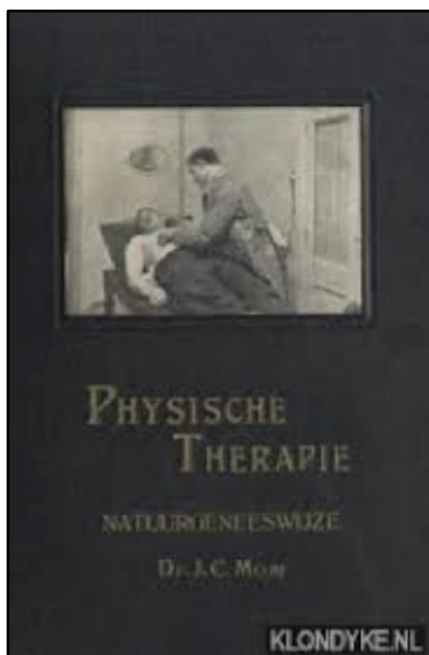
De Physische Therapie of Natuurgeneeskunde is dat onderdeel der Geneeskunde, dat zich bezighoudt met de toepassing der middelen, die ons in de natuurkrachten en natuurlijke factoren van onze dampkring worden geboden om ziekten te genezen, hun voortschrijding te beletten en hun ontstaan te voorkomen.

Dan volgt de indeling:

1. Thermotherapie
2. Hydrotherapie
3. Elektrotherapie
4. Lichttherapie
5. Luchttherapie
6. Massage
7. Bewegingstherapie

Beschouwing.

Wie dit rijtje therapie leest zou denken aan een reguliere opleiding Fysiotherapie en zou zeker geen link leggen naar een klassieke arts-natuurgenezer. Eigenlijk hebben we hier te maken (Dr. Mom) met een fysiotherapeut 'avant la lettre' die geen fysiotherapie studeerde maar geneeskunde aan de universiteit en een artsexamen had behaald.

Boek Physische Therapie Dr. Mom

In de literatuur wordt dr. Mom zelfs beschreven als de Dorpsdokter en is in de geneeskunde opgenomen in de rubriek "Ontwikkelingen in de geneeskunde tussen 1870 en 1940".⁷

Natuurgeneeswijze

Als we uit dit rijtje de elektrotherapie beschouwen zien we de raakvlakken met de natuurgeneeswijzen waar Dr. Mom ook mee geassocieerd wordt.

Electrotherapie: Het Tefra-Apparaat is een hoogfrequent elektriseerapparaat uit het begin van de twintigste eeuw, dat claimt te helpen tegen een groot aantal aandoeningen zoals arteriosclerose, astma, oogziekten, blaasproblemen, galklachten en hartproblemen. Daarmee is de opsomming niet compleet. Er wordt een aantal hulpstukken bijgeleverd om de betreffende organen te stimuleren. Een voorbeeld: een glazen kam, waardoor de hoofdhuid in geval van haaruitval elektrisch geprikkeld kan worden, waardoor de haargroei gestimuleerd wordt. Werkt op 110 en 220 volt.

Hiermee zien we de verbinding met de natuurgeneeswijze die de alternatieve kant van de geneeskunde liet zien echter wel beoefend door artsen.

Wat kunnen we ervan leren?

Het is allereerst merkwaardig dat fysiotherapeuten alleen bekend waren met Dr. Edel en later het handboek van de Physische Therapie van 'van Zutphen et al', en niet bekend waren met de grondlegger-arts Dr. Mom uit eigen land die een handboek had geschreven en getracht had de Fysische Therapie wetenschappelijk te onderbouwen.^{1,8}

Eerder hebben we aandacht besteed hoe we als beroepsgroep zijn uitgegleden op een van de onderdelen van de Fysische Therapie en zijn we als fysiotherapeuten misschien te veel "op de loop" gegaan met medische instrumentaria zoals hoog frequente medische apparatuur zonder op te trekken met de oorspronkelijke beoefenaren van deze therapievorm. Laten we ons meer bewust zijn van de grondleggers van ons vakgebied, zoals Dr. Metzger, Dr. Mom etc. en ons met het

opleiden tot fysiotherapeut bij de leest houden: “medische vakken doceren door artsen of competente fysiotherapie-docenten. Uitwisseling tussen de domeinen en of

vakgebieden blijft immers van belang. Samen staan we sterk!

Referenties

1. Mom JC. Natuurgeneeswijze. Fysische Therapie. La Rievriere & Voorhoeve, 87 iLL. p.1-366, 1926.
2. Edel H. Electrotherapie en Electrodiagnostiek. Nederlands Boek, 209 pagina's, Tijdstroom, Lochem, 1981
3. Mom JC. The after-treatment of fractures of the leg and lesions of the joints. Acta Physiother Rheumatol Belg. 1952 Nov-Dec;7(6):346-53
4. Mom JC. Periarthritis humeroscapularis . Mom JC. Geneeskd Gids. 1952 Oct 16;30(21):457-61.
5. Mom JC. Ultrasonic waves and their medical use. Ned Tijdschr Geneesk. 1950 Jul 1;94(26):1827-33.
6. Mom JC. Trends in therapeutic baths. Tijdschr Voor Ziekenverpl. 1949 Sep 15;2(18):440-4.
7. De Dorpsdokter. Ontwikkelingen in de Geneeskunde tussen 1970-1940. Bron: <https://dorpsdokter.wordpress.com/13-natuurgeneeskunde-en-fysische-therapie/>
8. Zutphen van HCF et all. Nederlands leerboek der fysische therapie in engere zin. Springer media B.V. 2001.

„Fysische Therapie.” Practisch Wetenschappelijke Uiteenzetting der Methoden der Natuurgeneeswijze, door Dr J. C. Mom.

Recensies Boek Dr. JC Mom, gepubliceerd 30 juli 1926.

Het is geen geringe verdienste van dit boek, dat "net zich zoo voorzichtig uitspreekt, tegen overdrijving waarschuwt en den arts niet overbodig wil maken".

Hel is een genot door Dr. Mom Fysische Therapie ie worden ingewijd. Niet alleen voor zieken, maar ook voor gezonden bevat het uiteenzettingen en adviezen, welke de kennismening van en de opvolging waard zijn.

Het geeft niet te oppervlakkige en ook weer niet te geleerde, inlichtingen omtrent de warmte-, water-, electriciteits-, de licht-, de . lucht-, de bewegingstherapie en de massage, terwijl in het tweede gedeelte verschillende ziekten worden besproken.

Bron: “Fysische Therapie”. Een wetenschappelijke uiteenzetting der natuurgeneeswijze door Dr. JC Mom, 1926. Zwolle, La Rievriere en Voorhoeve.